

Het dak gaat eraf !

Verslag van de Euro Birdwatch in Nederland op 4 oktober 2014

Gert Ottens & Gerard Troost

Inhoud:	pag.
Inleiding	3
1. De Euro Birdwatch van 2014	4
1.1 BirdLife International	4
1.2 Trektellen.nl	5
2. Methodiek en opzet van de Euro Birdwatch	5
3. De voorbereidingen	6
4. Deelnemende vogelwerkgroepen en telgroepen	7
5. Achter de schermen	8
6. De trek	9
6.1 Het weer	9
6.2 Samenvatting getelde aantallen	9
6.3 De Top 10 van 2014 nader bekeken	10
6.4 Opvallende waarnemingen	15
7. 2014: Jaar van de Spreeuw	16
7.1 Waarom een Jaar van de Spreeuw?	16
7.2 Activiteiten	17
7.3 Resultaten van de Euro Birdwatch	19
8. De birdwatch in overig Europa	21
9. Persaandacht	22
10. Bronnen	22
Dankwoord	23
Bijlage 1: totalen per soort	25

Omslag: Het Jaar van de Spreeuw deed zijn naam zeker eer aan! (Foto: Jouke Altenburg).

Inleiding

Voor de 19^e keer werd afgelopen najaar in Nederland een (Euro) Birdwatch werd georganiseerd door Vogelbescherming Nederland op de eerste zaterdag van oktober. En in het weekend van 4 oktober 2014 waren ook in 36 andere Europese en Centraal-Aziatische landen (door evenveel BirdLife-partnerorganisaties) duizenden vogelaars en andere geïnteresseerden actief om zoveel mogelijk (trek)vogels te tellen. Dit geheel werd gecoördineerd door de Luxemburgse zusterorganisatie. De Nederlandse activiteiten tijdens dat weekend zullen in dit verslag worden beschreven, alsmede een korte samenvatting van de Euro Birdwatch in overig Europa.

Zaterdag 4 oktober 2014, en daarmee deze Euro Birdwatch, zal nog lang in de herinnering van vogelend Nederland blijven bestaan. Het was namelijk in meerdere opzichten een topdag! De trek van vogels naar en over Nederland, en daarmee ook de omstandigheden voor de mensen in het veld, is erg afhankelijk van het weer. En in tegenstelling tot de meeste van de vorige edities van dit evenement waren de omstandigheden nagenoeg perfect waardoor meerdere records in de geschiedenis van deze happening sneuvelden.

Het aantal deelnemende vogelwerkgroepen en telposten was vergelijkbaar met vorige edities.

En over mediabelangstelling, en dan vooral van de regionale pers, hadden we deze keer zeker niet te klagen. Een belangrijk doel van deze Euro Birdwatch is om het fenomeen vogeltrek onder de aandacht te brengen, en dat is goed gelukt. Daarnaast is het natuurlijk vooral een leuk evenement dat de Nederlandse vogelwerkgroepen en Vogelbescherming Nederland en trektellers samenbrengt door op dezelfde dag met hetzelfde bezig te zijn.

In dit verslag zijn weer een aantal leuke foto's afgedrukt die we van deelnemers toegestuurd kregen, waarvoor hartelijk dank! Wij hopen dat dit verslag hiermee een goede weergave is van de Euro Birdwatch 2014, zoals jullie deze in het veld hebben beleefd.

Gert Ottens
Medewerker vrijwilligers en vogelwerkgroepen
Vogelbescherming Nederland

Gerard Troost
Sovon Vogelonderzoek Nederland & Trektellen.nl

Zeist / Nijmegen, december 2014

1. De Euro Birdwatch van 2014

Vanaf 1993 organiseert BirdLife International jaarlijks een Euro- dan wel een World Birdwatch. In Nederland werd bovendien al in 1989 een landelijke (trek)vogeltelling georganiseerd, een soort birdwatch *avant la lettre*. In Nederland werd niet jaarlijks deelgenomen aan dit evenement, maar dit was de 19^e keer dat we meededen.

Het doel van dit evenement is wereldwijd aandacht te schenken aan vogels en hun leefgebieden. Hierdoor ontstaat meer draagvlak voor beschermingsactiviteiten in de verschillende deelnemende landen, doordat vogels en hun bescherming weer eens voor het voetlicht worden gebracht. Ook kan dit evenement ertoe bijdragen dat meer mensen geïnteresseerd raken in vogels. In Nederland wordt dit evenement georganiseerd door Vogelbescherming Nederland. In 2014 was de Europese coördinatie in handen onze Luxemburgse zusterorganisatie 'natur&ëmwelt'.

De Euro Birdwatch blijkt daarnaast keer op keer weer een uitstekende gelegenheid te zijn om in de pers het belang van Nederland voor trek- en wintervogels nog eens voor het voetlicht te brengen.

1.1 BirdLife International

BirdLife International is een wereldwijd netwerk van nationale vogel- en natuurbeschermingsorganisaties en werd opgericht in 1994. BirdLife International richt zich op de bescherming van vogels, hun leefgebieden en daarmee op het behoud van de biodiversiteit op aarde. Zij werkt daarbij samen met lokale organisaties waarbij duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen leidraad is. Deze nationale Partners vormen de kern van het BirdLife netwerk. Het gezamenlijke werk van de Partners wordt gecoördineerd door een Secretariaat in Groot-Brittannië en regionale kantoren in Europa, Amerika, het Pacifisch Gebied, Afrika, Azië en het Midden-Oosten.

Noodzaak tot samenwerken

Veel vogels zijn trekvogels. Zij verblijven maar een deel van het jaar in ons land. Het beschermen van deze vogels in Nederland is minder effectief als zij buiten ons land worden bedreigd. Bovendien wordt er steeds meer internationale en Europese wet- en regelgeving opgesteld. Ook heeft ieder land de verplichting het behoud van de wereldwijde biodiversiteit serieus te nemen. BirdLife International biedt hiervoor een goed platform. BirdLife's wereldwijde netwerk van Partners en via hen van vrijwilligers en lokale groepen spelen een grote rol bij een veelheid aan beschermingsactiviteiten.

Met uitsterven bedreigd

Van de bijna 10.000 vogelsoorten op aarde worden er 1.226 met uitsterven bedreigd. Daarnaast gaan er nog eens 5.000 soorten beduidend in aantal achteruit. Alarmerende cijfers die vragen om een strategische aanpak. Deze bedreigde vogelsoorten vormen mede de leidraad voor de prioriteiten in het werk van BirdLife International en haar Partners: voor de met uitsterven bedreigde vogelsoorten, die snel hulp behoeven, vormen speciale actieplannen de basis.

Voor de overige soorten, waarvoor nog tijd is voor een meer geïntegreerde aanpak, wordt geprobeerd de belangrijkste leefgebieden beter te beschermen. Tevens wordt geprobeerd soorten die het nu nog goed doen, niet in de gevarenzone terecht te laten komen.

1.2. Trektellen.nl

Met dank aan de telposten aangesloten bij deze website, mochten we in 2014 weer veel telposten begroeten. Daarnaast beschikken veel van de vogelwerkgroepen die al jaren meedoen aan de birdwatch ook zelf over een Trektellen.nl-telpost. Dit verslag is dan ook mede het resultaat van deze kruisbestuiving.

Eén van de toegevoegde waarden van deze samenwerking is dat het mogelijk is om de resultaten visueel te presenteren, zie bijvoorbeeld de figuren op pagina 11 en 13). Ook de komende jaren zullen we deze samenwerking voortzetten en zelfs nog verder uitbreiden, maar daarover volgend jaar meer.

2. Methodiek en opzet van de Euro Birdwatch

De opzet was in 2014 vergelijkbaar met de jaargangen 2004-08 & 2010-13: dit betekent dat de deelnemende vogelwerkgroepen vrij waren om te tellen wat, waar en voor hoelang ze wilden. De tellingen lagen daardoor zoals gebruikelijk verspreid over het land. Voor de uitvoering kon men kiezen uit trektellingen, gebiedstellingen (telling van alle vogels *in* een bepaald gebied) of anderszins, bijvoorbeeld het tellen van vogels tijdens een excursie.

Telpost De Horde, langs de Lek bij Lopik (Utrecht), net na zonsopkomst (Foto: Arjan Boele).

Met andere woorden: de Euro Birdwatch is een zeer laagdrempelige happening, waar iedere vogelwerkgroep of telgroep, maar ook andere belangstellenden, aan mee kunnen doen. En dat is meteen ook één van de doelen van de Euro Birdwatch: een evenement organiseren waaraan vele vogel,- en/of natuurliefhebbers in kunnen participeren, en genieten van vogels.

Doordat niet alle tellers op dezelfde manier hebben geteld zijn de 'analyses' in dit verslag wellicht niet wetenschappelijk verantwoord, maar toch geeft het een aardig beeld van het fenomeen 'vogeltrek' in Nederland, mede omdat de tellers bij het invoeren onderscheid moesten maken tussen vogels die ter plaatse waren en langstreckende vogels. In Hoofdstuk 6 worden enkele ornithologische resultaten van de birdwatch gepresenteerd.

3. De voorbereidingen

In juni kregen alle vogelwerkgroepen een eerste aankondigingsbrief, later gevolgd door een herinnering en de (digitale) mogelijkheid tot aanmelden. Vanaf dat moment stroomden de aanmeldingen gestaag binnen, en werd drie keer een e-mailnieuwsbrief uitgebracht onder de aangemelde werkgroepen waarin iedereen op de hoogte werd gebracht van de voorbereidingen, gevolgd door een update van meteen na de birdwatch.

Perfekte weersomstandigheden maakten het een supertrekdag (foto: telpost De Gorzen, Ridderkerk).

Ook moest er van alles worden geregeld om de digitale invoer van de gegevens mogelijk te maken, zie ook Hoofdstuk 5. Het had wel wat voeten in aarde om dit te verzorgen. Zo moesten er voor de gelegenheid bijna 50 nieuwe telposten worden aangemaakt op www.trektellen.nl, maar dit verliep vrijwel vlekkeloos.

Op de dag van de birdwatch in Nederland verscheen op de website van Vogelbescherming ieder half uur een update van de getelde aantallen en de leukste waarnemingen (zie: http://www.vogelbescherming.nl/vogels_kijken/euro_birdwatch).

4. Deelnemende vogelwerkgroepen en telgroepen

Deze editie hebben 153 telgroepen en vogelwerkgroepen meegedaan aan de birdwatch. En deze groepen organiseerden samen 165 tellingen, inclusief de 'vaste' telposten van Trektellen.nl. Er is overlap tussen de aangemelde vogelwerkgroepen en de telgroepen van Trektellen.nl, in genoemd aantal is daarom gecorrigeerd voor eventuele dubbeltellingen die dit zou kunnen veroorzaken. Voor een complete lijst van de telposten, zie het dankwoord op pagina's 23 en 24.

Het kon natuurlijk niet t  gezellig worden op de telpost..! (foto: Telpost De Oelemars/ Sander Wansing).

Veel van deze vogelwerkgroepen doen al sinds jaar en dag mee, maar ieder jaar mogen we toch weer nieuwe deelnemers verwelkomen. We kunnen dus gerust stellen dat de Euro Birdwatch een najaarsklassieker is in de jaarplanning van veel vogelwerkgroepen en telgroepen. Dat blijkt ook wel uit het feit dat sommige van hen zich al ver voor de 'officiële' aankondiging aanmelden.

5. Achter de schermen

In tegenstelling tot voorgaande edities van de birdwatch werden de telposten deze keer niet gebeld, maar hadden ze toegang gekregen tot www.trektellen.nl zodat de aantallen getelde vogels daar ingevoerd konden worden. Aan de ene kant was het persoonlijke contact met de mensen in het veld, toch altijd een prettige bijkomstigheid van de Euro Birdwatch, hiermee natuurlijk minder. Maar aan de andere kant verliep het 'binnenhalen' van de cijfers sneller en waarschijnlijk ook efficiënter dan eerdere jaargangen.

Wat ons betreft gaan we hier volgend jaar (en de jaren daarna) mee door. De structuur staat er nu eenmaal al, dus het kan er alleen maar makkelijker op worden.

Een mooi sfeerplaatje van Telpost Hazewater op de Utrechtse Heuvelrug (foto: Guido Vreeman).

Overigens hebben we nog steeds enkele tientallen telposten gebeld, om toch 'live' iets te horen uit het veld. En er was deze keer weer een zogenaamde 'what's app-groep' waarin vele telposten elkaar (en Vogelbescherming) regelmatig op de hoogte hielden van de ontwikkelingen. Zodoende voelde het toch een beetje alsof we er bij waren. Dit werd in 2012 geïnitieerd door telpost Oelemars (VWG Losser), en dit jaar waren er nog weer meer telgroepen bij aangesloten.

6. De trek

Bij de Euro Birdwatch gaat het natuurlijk ook om de getelde aantallen vogels en soorten (en die zijn weer een functie van het weer), dus hierbij een samenvatting van de trek die dag, zoals we deze van jullie hebben doorgekregen. Natuurlijk telt niet iedereen op dezelfde manier. Maar door het grote aantal deelnemende telposten is het toch mogelijk een goed beeld te geven van een (dit maal boven-)gemiddelde vogeltrekdag begin oktober, in Nederland.

	Totaal	Aantal soorten	Aantal telposten	Gem. aantal vogels per telpost
2014	1.425.376	208	165	8.639
2013	378.336	204	169	2.239
2012	373.690	189	157	2.650*
2011	351.094	210	180	1.952
2010	311.731	191	150	2.078
2009	161.535	184	120	1.346
2008	663.550	215	183	3.626
2007	474.581	208	150	3.164
2006	334.505	193	150	2.230
2005	355.836	201	125	2.847
2004	521.072	209	110	4.437
2003	189.955	166	70	2.714
2001	152.592	143	65	2.348
1999	91.249	132	70	1.304
1998	210.000	196	80	2.625
1997	500.000	201	75	6.667
1996	624.723	202	139	4.494
1989	504.359	212	183	2.756

Tabel 1. Samenvattende aantallen van de afgelopen Birdwatch-evenementen (voor zover bekend).

*)= in op 16 telposten is destijds niet geteld door het slechte weer; gemiddelde dus van 141 telposten.

6.1 Het weer

De weersomstandigheden hadden bijna niet beter kunnen zijn: zonnig met een niet al te harde zuid(west)elijke wind. Dit betekent voor veel vogels tegenwind en dus dat ze laag (en daardoor zicht/hoorbaar) gaan vliegen, waardoor ze makkelijker worden opgemerkt en geteld kunnen worden. De resultaten van deze birdwatch zijn dus wel zeker het gevolg van dit perfecte weer.

6.2 Samenvatting getelde aantallen

In totaal werden in Nederland 1.425.376 vogels vastgesteld (gecorrigeerd totaal), verspreid over 208 soorten (zie ook Bijlage 1). Dit was een absoluut record voor de Euro Birdwatch in Nederland! En dat het een superdag was blijkt wel uit het gemiddeld aantal getelde vogels per telpost (8.639), ruim meer tijdens welke birdwatch dan ook! Voor een vergelijking met de resultaten van eerdere birdwatch-evenementen, zie tabel 1.

De birdwatch-edities van de laatste jaren (dat wil zeggen vanaf 2004, maar zonder 2009) zijn voor wat de telwijze betreft onderling goed te vergelijken (samen met die van 1996, zie ook Ottens 2005). In al deze jaargangen werden namelijk zowel (maar vooral) trekkende als ook wel pleisterende vogels geteld.

Het 'eeuwige' totaal van het getelde aantal vogels sinds 1989 staat nu op 12.015.748. Dat is beduidend meer dan het verschil met het totaal t/m 2013 (= 9.880.372; cf. Ottens & Troost 2014). Dat komt doordat de totalen van 1997 en 1998 recent boven water zijn gekomen. Het totale aantal soorten dat door de jaren heen in Nederland is vastgesteld tijdens de Euro Birdwatch is lastiger te berekenen, maar naar schatting gaat het om ca. 287 soorten (incl. een aantal exoten en 'escapes').

6.3 De Top Tien van 2014 nader bekeken

Figuur 1 geeft de tien meest getelde soorten in 2014 weer, met dit jaar meerdere verrassingen (en vooral gebroken records):

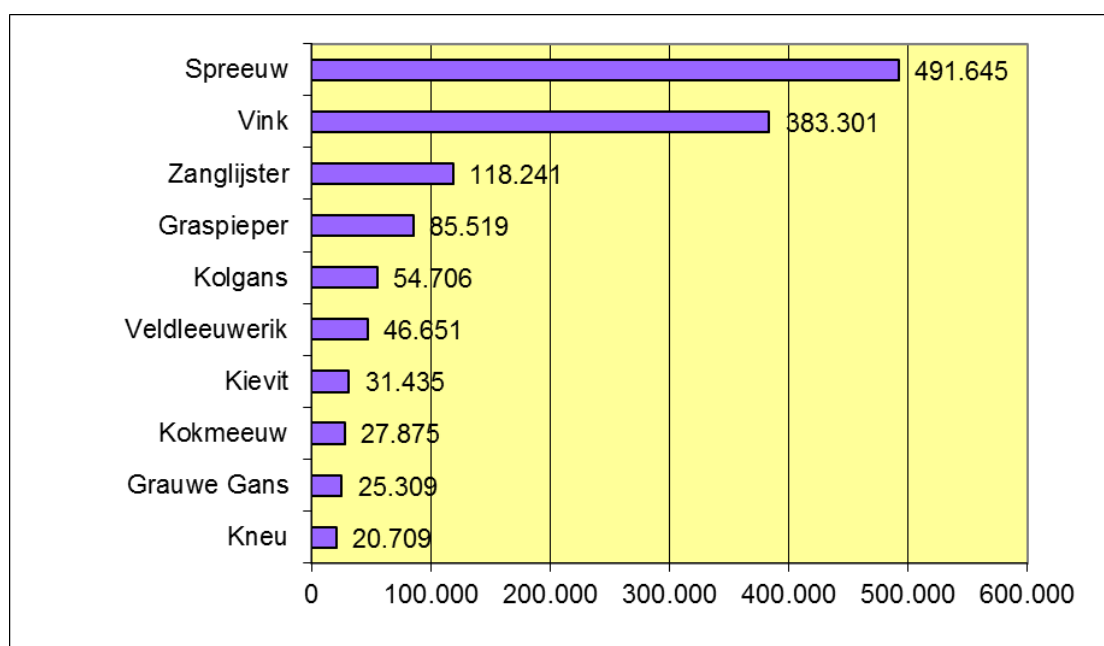

Fig. 1. Top Tien van de meest getelde soorten tijdens de Euro Birdwatch 2014.

Hieronder volgt de gebruikelijke uitwerking van de Euro Birdwatch-Top Tien per soort, met tussen haakjes de notering tijdens de voorgaande jaargang:

1 Spreeuw (2)

491.645

In het kader van het Jaar van de Spreeuw volgt in Hoofdstuk 7 een verdere uitwerking van deze soort tijdens de Euro Birdwatch.

2 Vink (3)

383.301

Nooit eerder zijn zoveel Vinken waargenomen tijdens een birdwatch, sinds deze vogels de topositie haalden in 2008 met 241.979 exemplaren. Daar gingen de Vinken deze keer dus nog even flink overheen. Sterker nog: van de 1.031.064 vogels die in de beschikbare 16 jaar birdwatch-totalen aan het papier werden toevertrouwd, werd op 4 oktober 2014 dus bijna één-derde geteld. Nu is het wel zo dat de najaarstrek van Vinken doorgaans enkele pieken kent, en de birdwatch vaak in de periode van de eerste piek valt.

Maar gemiddeld zijn over 1989-2013 43.184 exemplaren geteld per jaargang, dus dat geeft nogmaals aan dat *Fringilla coelebs* afgelopen jaar erg goed vloog. Hiermee was de birdwatch één van de vijf beste Vinkendagen van 2014, met als uitschieter 18 oktober toen maar liefst 709.271 exemplaren werden geteld.

Toptelpost tijdens de Euro Birdwatch was De Vulkaan (bij Den Haag) alwaar 49.507 Vinken aan het papier werden toevertrouwd (gemiddeld 4.041 per uur; over 12:15 uur), gevolgd door Ketelbrug/Kamperhoek met 40.777 vogels (6.194/uur; 6:35 uur) en telpost De Bloedberg bij Monster (24.07; 4.186/uur; 5:45 uur).

3 Zanglijster (20)

118.241

Ook van deze soort werden nooit eerder zoveel vogels geteld als tijdens de laatste birdwatch. Het vorige record stond op naam van de editie van 2010 toen 30.199 exemplaren aan het papier werden toevertrouwd. Verder werden alleen in 2004 (11.876) en 2011 (11.301) meer dan 10.000 Zanglijsters geteld. En om dit alles nog even verder in perspectief te plaatsen: naar schatting trekken gemiddeld per najaar (vooral eind september-begin oktober) 520.000-670.000 Zanglijsters over Nederland (LWVT & Sovon 2002), om maar aan te geven dat het totaal van 2014 echt hoog is.

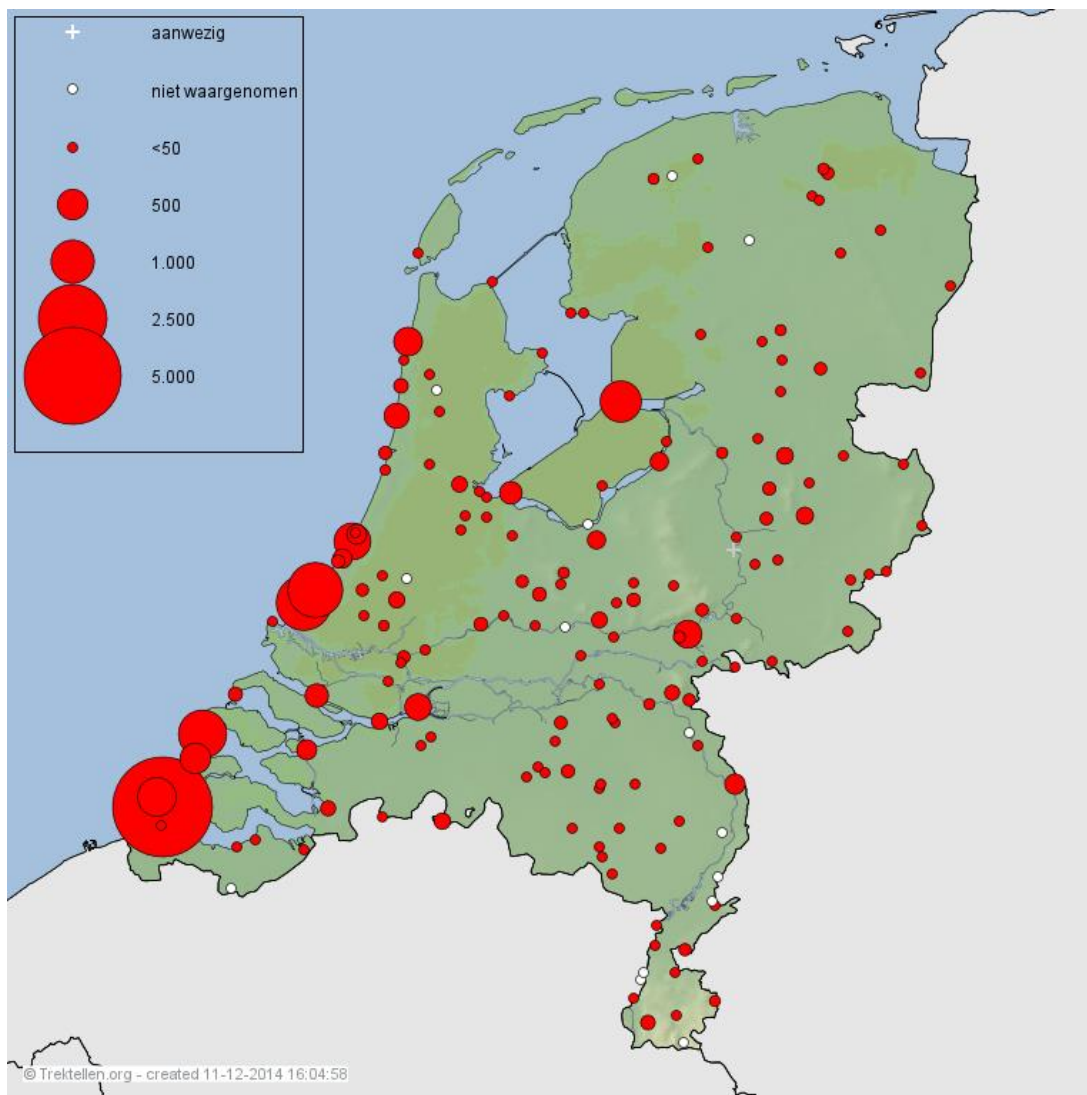

Fig. 2. Verspreiding van Zanglijsters in Nederland op 4 oktober 2014. Gemiddelde aantal vogels per uur, per telpost.

Vrijwel iedere telpost noteerde wel Zanglijsters, maar het leeuwendeel werd maar door enkele telposten waargenomen (zie figuur 2). Hier is dus duidelijk sprake van gestuwde trek, zowel langs het IJsselmeer als (in meerde mate) langs de zuidelijke Noordzeekust (waarbij deels waarschijnlijk dezelfde vogels betrokken waren), zoals wel vaker in Nederland (LWVT & Sovon 2002). Daarbij gaat het met name om De Nolle (bij Vlissingen) met 20.572 getelde Zanglijsters (5.143 per uur; 4 teluren) en De Vulkaan, met 19.078 getelde Zanglijsters (1.557 per uur; over 12,15 teluren) en. Voor De Vulkaan betreft het de tweede beste dag ooit (record is 20.212 op 4 oktober 2010). En ook op De Nolle zijn nog maar één keer eerder meer Zanglijsters genoteerd, dat was op 30 september 2003 (31.416 ex.).

4 Graspieper (6)

85.519

In het vorige verslag werd nog opgemerkt dat deze soort weer een veer had gelaten ten opzichte van de vorige edities. Maar nu dus zelfs een recordjaar. Het vorige maximum was in 2004 met destijds 53.980 Graspiepers (wat toen resulteerde in de 3^e plaatsering). Daar gaan we nu dus ruim overheen.

Hiermee was 4 oktober ook meteen de tweede beste Graspieperdag van 2014, alleen op 28 september werden er meer geteld: 93.163. Want omdat de najaarstrekpiek doorgaans eind september-begin oktober valt, kunnen grote aantallen worden waargenomen tijdens de Euro Birdwatch.

De verspreiding was (zoals gebruikelijk) zeer breed over het land en vrijwel alle telposten deelden dus in de vreugde. Maar drie telposten sprongen er toch wel uit. Dat zijn Aertsveldse Polder (bij Nigtevecht) met 4.303 Graspiepers (gem. 430 per uur; over 10 teluren), Breskens (4.213; 702/uur; 6 uur) en De Vulkaan (4.084; 333/uur; 12:15 uur).

5 Kolgans (1)

54.706

Na de massale aankomst van Kolganzen in 2013, toen er maar liefst 102.147 werden geteld en het deze soort de eerste positie opleverde in de Top Tien, deze keer iets bescheidener aantallen. Hoewel, bescheiden; in 2014 toch nog steeds meer vogels dan tijdens het voorlaatste record (52.599 in 2011, destijds goed voor de 2^e plek). Doorgaans kwamen de meeste Kolganzen pas later in oktober en november aan, en de genoemde aantallen zijn een indicatie van wat al langer bekend is bij deze soort; dat de aankomst de afgelopen decennia aanzienlijk is vervroegd.

Een kleine illustratie aan de hand van de Birdwatch-totalen geeft dit ook aan. Deze lopen voor deze soort (met *ups and downs*) al op sinds 1989 (natuurlijk ook door een toename van de populatie), maar daarnaast werden over acht birdwatch-edities in 1989-2006 gemiddeld 139 Kolganzen geteld per jaargang; terwijl dit gemiddelde over 2007-2014 was gestegen tot 28.912. Ook in 2014 viel de piek van aankomst overigens weer vroeger, zelfs nog voor de birdwatch. Natuurlijk is de birdwatch maar een momentopname, en er spelen meer factoren een rol, maar het is toch leuk om te zien dat dit er uit komt.

6 Veldleeuwerik (36)

46.651

In 2007 werden 10.719 van deze vogels waargenomen en sindsdien (en voorheen) zijn nooit meer dan 4.519 exemplaren (in 2010) geteld tijdens een birdwatch. Pas één keer eerder haalde deze soort dan ook de Top Tien; 9e in het vorige recordjaar. Hiermee wordt meteen duidelijk dat 4 oktober 2014 een uitzonderlijke Veldleeuwerik-dag was in de geschiedenis van dit evenement.

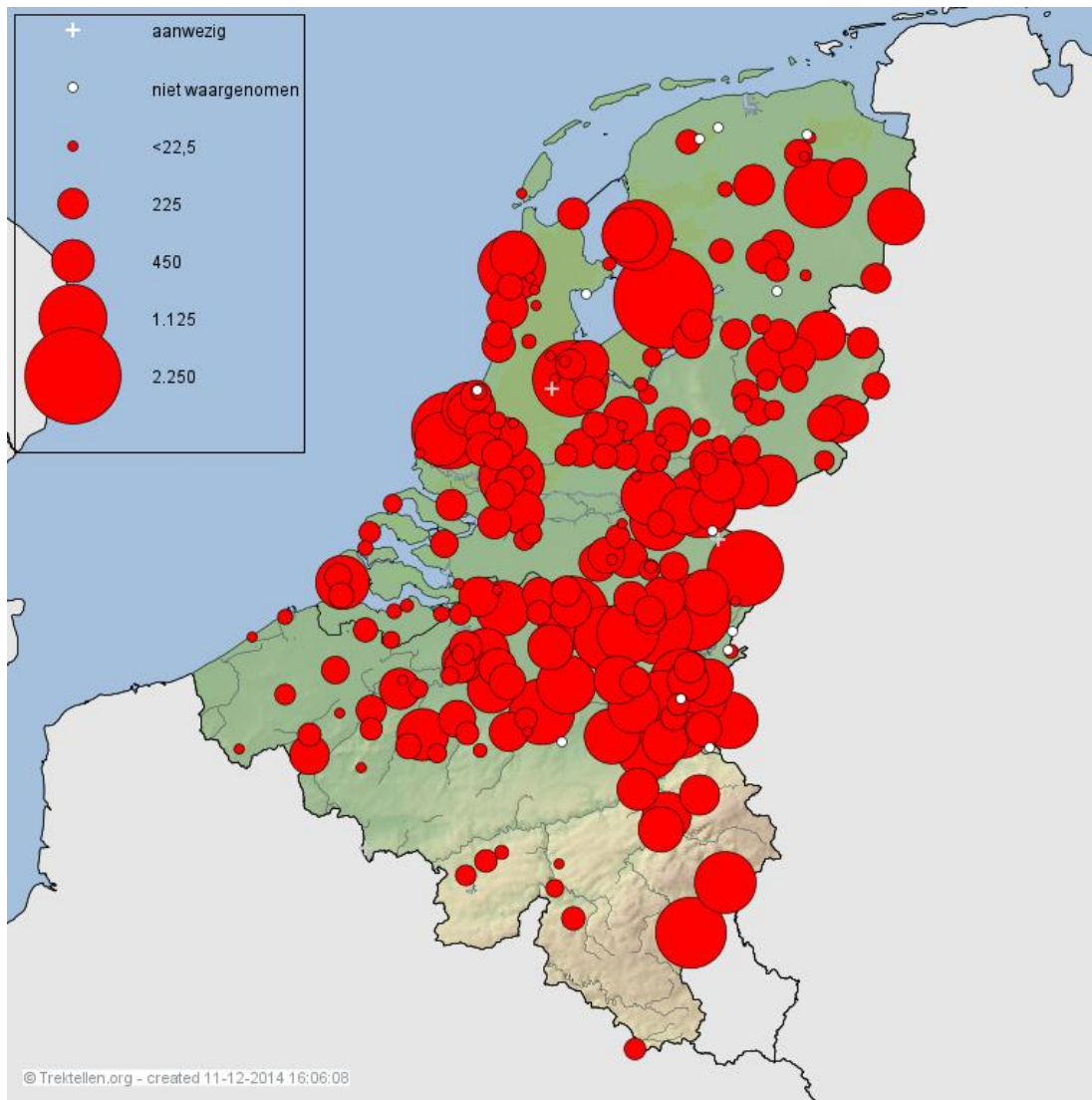

Fig. 3. Verspreiding van Veldleeuweriken in Nederland en België op 4 oktober 2014. Aantal getelde vogels per telpost.

Vergeleken met de verspreiding van (bijvoorbeeld) de getelde Zanglijsters (fig. 2) valt op dat Veldleeuweriken veel meer over een breed front trokken (fig. 3), iets wat ook bekend is van deze soort (LWVT & Sovon 2002). Hierdoor deelden vrijwel alle telposten in de vreugde. Koploper was echter telpost Ketelbrug/Kamperhoek waar er 2.350 werden genoteerd (357 per uur, over 6,35 teluren).

7 Kievit (7)

31.435

Voor deze soort is het recordjaar nog steeds 2012, met 43.877 getelde vogels. Net als toen werden ook deze keer weer pleisterende Kieviten geteld. Toch werden nog 21.376 trekkers (of wellicht eerder: plaatselijke verplaatsingen) geteld, met dus zo'n 10.000 vogels t.p. Natuurlijk kunnen ook in oktober al goede trekdagen voorkomen, maar massale bewegingen vinden normaliter pas plaats bij de eerste serieuze vorstaanval (LWVT & Sovon 2002). De Euro Birdwatch was op trektellen.nl de eerste goede Kievitentag van 2014. Kieviten werden eigenlijk overal in het land vastgesteld, maar vooral in binnenland en dan vooral in het diepe zuiden. Telpost Meers, langs de Maas in Zuid-Limburg, stak er (als het om de aantallen Kieviten gaat) bovenuit. Zij telden zo'n 1.102 vogels, gevolgd door telpost Dordtse Biesbosch waar 1.057 Kieviten werden geteld en de Kollenberg bij Sittard, met 894.

8 Kokmeeuw (4)

27.875

Het langjarig gemiddelde van deze soort ligt rond de 20.000 vogels. Daar zitten we deze keer ruim boven, maar het record uit 1989 (met 44.516 Kokmeeuwen) kwam geen moment in gevaar. Ook bij deze soort werden wel pleisterende vogels geteld, 11.091 om precies te zijn. Dat wil zeggen dat 16.784 zich verplaatsende Kokmeeuwen zijn vastgesteld. En al waren het weer de telposten langs de Limburgse Maas die hierin een flink aandeel hadden, telpost Camperduin 'scoorde' de meeste Kokmeeuwen (2.347 ex.; gem. 782 per uur over 3 uur). De vijf Maas-telposten in Zuid-Limburg (Dilkensweerd, Illikhoven, Maasband, Itteren en Meers) noteerden samen 4.081 Kokmeeuwen, maar dat is waarschijnlijk inclusief de nodige dubbeltellingen. Noordelijker langs diezelfde rivier, Macharen bij Oss, telde men nog 1.400 vogels.

9 Grauwe Gans (5)

25.309

Na het vorige record in 2007, toen 18.910 exemplaren werden genoteerd, nu weer een recordjaar. Sinds de eerste landelijke trektelling van 1989, toen 2.454 Grauwe Ganzen werden waargenomen (op 183 telposten) zijn de aantallen steeds toegenomen, op een paar dipjes na (maar dat waren dan weer jaren met relatief weinig telposten; 2001 en 2003). Van het totaal voor 2014 gaat het bij 17.020 vogels om vogels die als trekvogels zijn genoteerd, de rest hing dus rond bij telposten. De dag van de birdwatch was één van de betere voor deze soort, afgelopen najaar. Grootschalige trek- of zwerfbewegingen vinden in Nederland normaliter nog niet plaats begin oktober, dat gebeurt doorgaans eind oktober-begin november. Maar vanaf eind september arriveren wel vogels uit Zweden, Duitsland en Oost-Europa (LWVT & Sovon 2002). 'Trekken' Grauwe Ganzen werden van over het hele land gemeld, met name langs de grote rivieren en in de omgeving van meren en plassen.

10 Kneu (18)

20.709

Ook van de Kneu werden nooit eerder zoveel vogels geteld. Sterker nog; het totaal van 2014 vormt een substantieel deel van de 70.876 Kneuen die in 16 jaargangen birdwatch zijn genoteerd! Het vorige record werd gevestigd in 1989 toen 5.377 Kneutjes werden waargenomen. Een week voor de birdwatch werden bij Falsterbo in Zuid-Zweden al grote aantallen wegtrekkende Kneuen geteld, met name op 28 september toen 23.250 vogels Zweden verlieten. Het ligt enigszins voor de hand om hier een verband te zien met de aantallen in Nederland. 4 oktober was overigens de Kneuedag van najaar 2014. Zowel langs de Hollandse kust als in het binnenland werden de grootste aantallen Kneuen geteld; met bijvoorbeeld 1.107 vogels langs Ketelbrug/Kamperhoek, 929 over het Hazewater (bij Leusden) en 882 over de Loozerheide bij Weert.

6.4 Opvallende waarnemingen

Verschillende **roofvogels** konden (vaak zelfs letterlijk) meeliften op het succes van deze Euro Birdwatch. Zo vestigde de Slechtvalk met 78 exemplaren een absoluut record, ruim meer dan de 47 vogels van 2008 en 2009. Ook werden er nooit meer Rode Wouwen waargenomen dan de 32 van 4 oktober 2014 (record was 19; in 2010). Datzelfde geldt voor Bruine Kiekendief (119, record was 89 in 2010), Buizerd (2.178; 1.780 in 2007), Visarend (31; 17 in 2006) en Torenavalk (455; 408 in 1996). En met 782 getelde Sperwers deed ook deze soort het goed (record staat op 915; in 1989). Twee Wespendienven, 14 Smellekens, 18 Blauwe Kiekendienven en drie Zearenden zijn dan weer gemiddelde aantallen.

Het was, met een zuidelijke wind, duidelijk niet de dag voor **zeevogels**. Toch werd nog één Dwergstern werd genoteerd, een zeldzame verschijning tijdens de birdwatch. Dat geldt ook voor die ene Parelduiker en vier Middelste Jagers. Verder vlogen er o.a. twee Grote Jagers, 167 Grote Sterns, acht Kleine Jagers en 31 Roodkeelduikers. Geen schokkende, eerder zelfs beneden gemiddelde aantallen van deze soorten. Met 13 exemplaren deden Zeekoeten het dan weer redelijk, alleen in 2004 werden er meer geteld (19; met ook 13 in 1989).

Deze Steppekiekendief werd opgemerkt op Telpost de Oelemars (Foto: Sander Wansing).

Ook deze Euro Birdwatch leverde natuurlijk weer een aantal **zeldzame** en **schaarse soorten** op. Om te beginnen waren Bosgors, Grote Kruisbek, Middelste Bonte Specht en Siberische Boompieper (van die laatste soort meteen vier exemplaren!), 'nieuw' voor het evenement. Maar daarnaast werden o.a. maar liefst 1.482 Grote Zilverreigers, 16 Kraanvogels, 14 Klapeksters, 68 Beflijsters, 11 Europese Kanaries, 22 IJsgorzen, 13 Buidelmezen, 14 Cetti's Zangers, 13 Roodkeelpieper, 12 Grote Piepers en zeven Bladkoningen genoteerd (!).

Voor bijna al deze soorten waren dat er beduidend meer dan tijdens welke voorgaande birdwatch ook (of van alle edities opgeteld!).

Tenslotte zijn vier Velduilen, een Porseleinhoen, een Purperreiger, een Roze Spreeuw, twee Ortolanen, een Pestvogel, een Roodpootvalk en twee 'Steppekieken' de moeite van het vermelden natuurlijk zeker waard!

Natuurlijk waren ook de **exoten** weer goed vertegenwoordigd, met name waterwild afkomstig uit verschillende windstreken. De Nijlgans was met 2.370 exemplaren de meeste getelde exoot (nieuw record, was 2.026 in 2006), gevolgd door de (Grote) Canadese Gans met 1.305 vogels. Ook de vijf Casarca's horen naar alle waarschijnlijkheid thuis in deze categorie. Voor de 13 Indische Ganzen, 13 Halsbandparkieten, een Zwarte Zwaan, een Chileense Flamingo en drie Mandarijneenden die werden genoteerd geldt dat zeker. Zie ook Bijlage 1 voor overzicht van de aantallen getelde vogels per soort.

7. 2014: Jaar van de Spreeuw

Ieder jaar kiezen Vogelbescherming Nederland en Sovon een vogelsoort waar ze het volgende jaar om meerdere redenen meer aandacht aan willen schenken. Vaak is dat een soort waar onduidelijkheid speelt rond het voorkomen in Nederland en/of die in aantal achteruitgaat zonder dat we weten waarom. Daarnaast betreft het vaak ook een soort die mogelijkheden biedt om vogelaars, maar ook andere geïnteresseerden en natuurliefhebbers (en het grote publiek) te bereiken, en te laten deelnemen aan activiteiten. Wel nu, 2014 werd door genoemde organisaties uitgeroepen tot het Jaar van de Spreeuw.

7.1 Waarom een Jaar van de Spreeuw?

Want al behoren deze prachtige vogels tot de meest algemene soorten ter wereld, in Nederland neemt de soort als broedvogel sterk in aantal af. Voor zover bekend namen Spreeuwen vanaf de 19^e eeuw tot de halverwege de vorige eeuw vrijwel voortdurend toe, daarbij geholpen door bosuitbreiding, de toename van de bevolkingsdichtheid en de 'verparking' van het Nederlandse landschap. Op basis van verschillende bronnen is zichtbaar dat nog in de jaren zestig en zeventig van de 20^e eeuw een toename plaatsvond, die echter eind jaren zeventig overging in een periode van aanvankelijke stabilisatie waarna de aantallen Spreeuwen achteruit gingen. Over de periode 1984-2012 is de broedpopulatie in Nederland zelfs met gemiddeld 4% per jaar afgenomen (zie figuur 4).

Daardoor resteert momenteel minder dan 40% van de populatie van medio jaren tachtig. In de laatste tien jaar is de negatieve trend wat afgezwakt, maar bedraagt nog steeds meer dan 2% per jaar. Wanneer onderscheid wordt gemaakt naar landschapstype dan lijken de Spreeuwen het sinds 1990 iets minder slecht te doen in agrarisch gebied ten opzichte van bos en vooral stedelijk gebied. In boerenland zette de afname pas later in, terwijl in stedelijk gebied de stand juist de laatste tien jaar gestabiliseerd is. Op de langere termijn lijkt de afname dus het sterkst in bossen en stedelijk gebied.

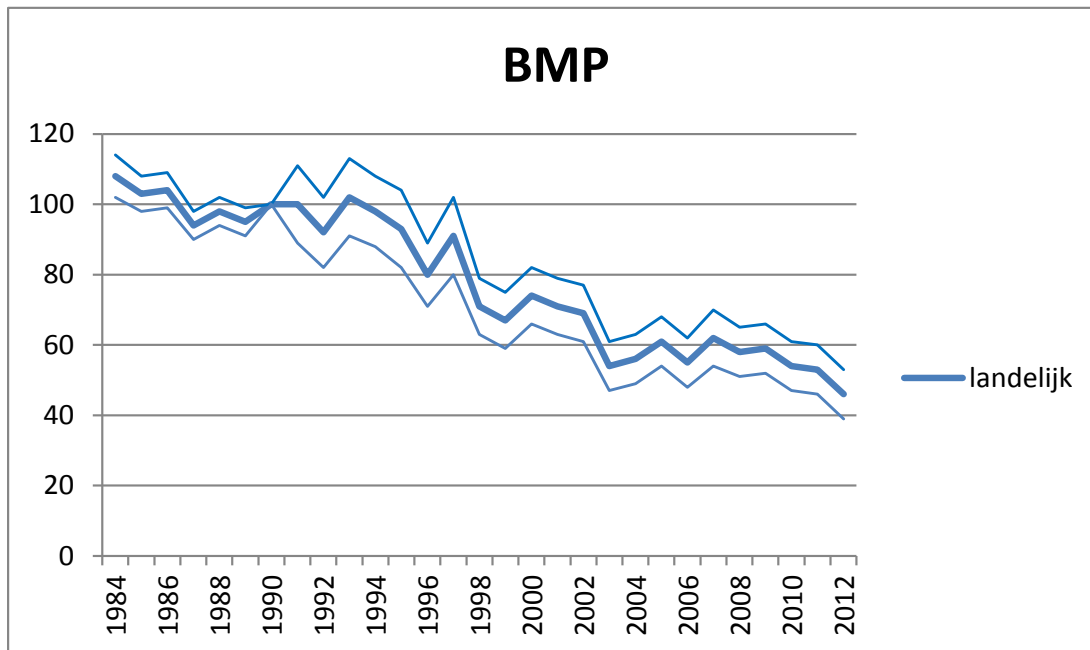

Fig. 4. Populatie-ontwikkeling (indexen) van Spreeuwen in Nederland, aan de hand van het Broedvogel Monitoring Project (BMP) van Sovon.

Nederlandse Spreeuwen blijven in zachte winters voor een deel in eigen land overwinteren, aangevuld met soortgenoten uit Noord- en Oost-Europa. Maar tijdens strenge winters nemen de vogels vaak toch de wijk naar o.a. het mildere Engeland, of ze zoeken het warmere microklimaat in de steden op. We weten eigenlijk nog maar weinig over de oorzaken die aan de afname ten grondslag liggen. Feit is wel dat het ook in omringende landen slecht gaat met de Spreeuw. Op Europees niveau is de soort in de periode 1980-2011 met 52% afgenomen, en ten opzichte van 1990 met 6%. Er zijn wel mogelijke oorzaken bekend, maar een exacte verklaring is er niet. Momenteel lijkt de reproductie voldoende, maar komen (te) veel jonge vogels hun eerste winter niet door. Ten aanzien van de achterliggende drivers worden zowel de intensivering van het agrarische landschap als verstedelijking genoemd, die beide een afname in geschikt foerageergebied en daarmee voedselaanbod veroorzaken.

7. 2 Activiteiten

Op grond van voorstudies van Sovon en het Vogeltrekstation zijn een aantal kennislacunes bepaald die vervolgens in een expertmeeting zijn besproken met ringers, onderzoekers en de betrokken organisaties. Daaruit werden vervolgens een aantal activiteiten gedestilleerd die in het Jaar van de Spreeuw werden uitgerold. Het gaat hierbij om onderzoeken waarbij vrijwilligers waren betrokken, maar ook meer professionele onderzoeken.

Cameranestkasten

Eén van de projecten die is georganiseerd is het volgen van 100 Spreeuwenbroedsels, door middel van een Spreeuwenkast voorzien van een camera. Een oproep onder vogelwerkgroepen, tellers van Sovon en in Vroege Vogels op de radio, leverde meer dan 250 belangstellenden op. Om een evenwichtige verdeling van deze camerakasten te bewerkstelligen, zowel verspreid over het land als over verschillende biotopen (stedelijk, platteland en bosgebieden), vond vervolgens een selectie van adressen plaats. De 100 kashouders verzamelden informatie over legbegin, uitvliegdata (en evt. regionale verschillen daarin), broedsucces, verliesoorzaken en het aandeel tweede legsels.

Daarnaast werden de jongen uit deze kasten van een kleurring voorzien, zodat ook dispersie en overleving beter in beeld gebracht kunnen worden; twee andere factoren waar we nog niet genoeg van weten. Ook werden ringers opgeroepen meer jonge Spreeuwen te (kleur)ringen en werd waarnemers gevraagd om meer nestkaarten van Spreeuwen aan te leveren. Hier werd veel gevolg aan gegeven.

Inkijkje in een Spreeuwnestkast met camera.

Jongentellingen

Om meer inzicht te krijgen in jongenpercentages en regionale verschillen daarin, werden in de nazomer tellingen georganiseerd van het aandeel juveniele vogels in groepen uitzwermende Spreeuwen (op dat moment nog goed als zodanig herkenbaar). Deze gegevens konden worden doorgegeven via een speciaal hiervoor ontwikkelde app. We wilden verder van de gelegenheid gebruik maken om enkele innovatieve telmethoden uit te testen (want het tellen van grote groepen Spreeuwen is heel lastig), zoals het bepalen van aantallen aan de hand van foto's in combinatie met speciale software met pixelherkenning. Als een dergelijke telling in de toekomst wordt herhaald komen ook veranderingen in jongenpercentages aan het licht, en daarmee trends in broedsucces en jongenoverleving in de eerste periode na uitvliegen.

Slaaplaatsstellingen

Tenslotte is in 2014 extra aandacht besteed aan Spreeuwslaapplaatsen en werd een poging ondernomen een zo land dekkend mogelijk overzicht van deze slaapplaatsen te krijgen. Waar liggen slaapplaatsen, welke aantallen komen er voor, wat zijn de fluctuaties in die aantallen en in welke habitats zijn die slaapplaatsen gelegen? Dit onderdeel leende zich bij uitstek voor deelname van een grote groep tellers en bood tevens een goede mogelijkheid om de Spreeuw bij een breder publiek onder de aandacht te brengen. De enorme concentraties op slaapplaatsen zijn immers een spectaculair schouwspel dat zich leende voor diverse PR-activiteiten.

Zie voor de (voorlopige) resultaten overigens: www.jaarvandespreeuw.nl.

7.3 Resultaten van de Euro Birdwatch

Natuurlijk hoort deze soort, in zijn eigen jaar, de toppositie terug te veroveren ten opzichte van de vorige editie. Maar dat de Spreeuwen zo uit zouden halen in 2014 had niemand aan zien komen. Van de 2.009.142 Spreeuwen die in 16 jaargangen birdwatch (waarvan we de aantallen per soort weten) zijn genoteerd, werd namelijk maar liefst een kwart vastgesteld tijdens de Euro Birdwatch van afgelopen jaar; namelijk **491.645** vogels!

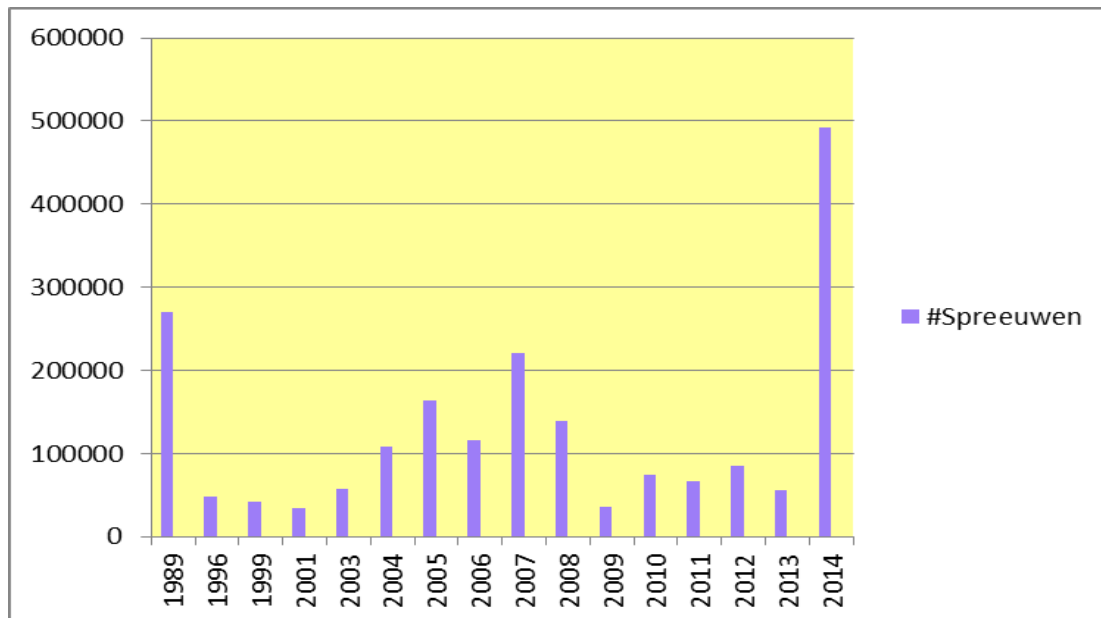

Fig. 5. Aantallen Spreeuwen tijdens de Euro Birdwatch door de jaren heen

Vergeleken met het vorige recordjaar (1989), toen 296.633 Spreeuwen zijn geteld, deed deze soort er dus nog een flinke schep bovenop (zie ook figuur 5).

In de genoemde 16 jaargangen birdwatch, 'scoorde' de Spreeuw in 13 edities de 1e plaatsering. Alleen in 1996 (4e), 2008 & 2013 (beide jaren op de 2e plek) moest de soort deze plek opgeven. Gemiddeld over al deze jaren werden 125.571 Spreeuwen geteld (verdeeld over gemiddeld 136 telposten per jaar).

Figuur 6 geeft de verspreiding van Spreeuwen weer tijdens Euro Birdwatch van 2014. Daarbij wordt duidelijk dat niet iedereen evenveel deelde in de euforie. Vermoedelijk kwamen de vogels het land via het noordoosten binnen, waarna ze vervolgens het IJsselmeer 'linksom' of 'rechtsom' passeerden om vervolgens het land weer via de Hollandse Noordzeekust te verlaten. Wellicht op weg naar Engeland om daar de winter te brengen?

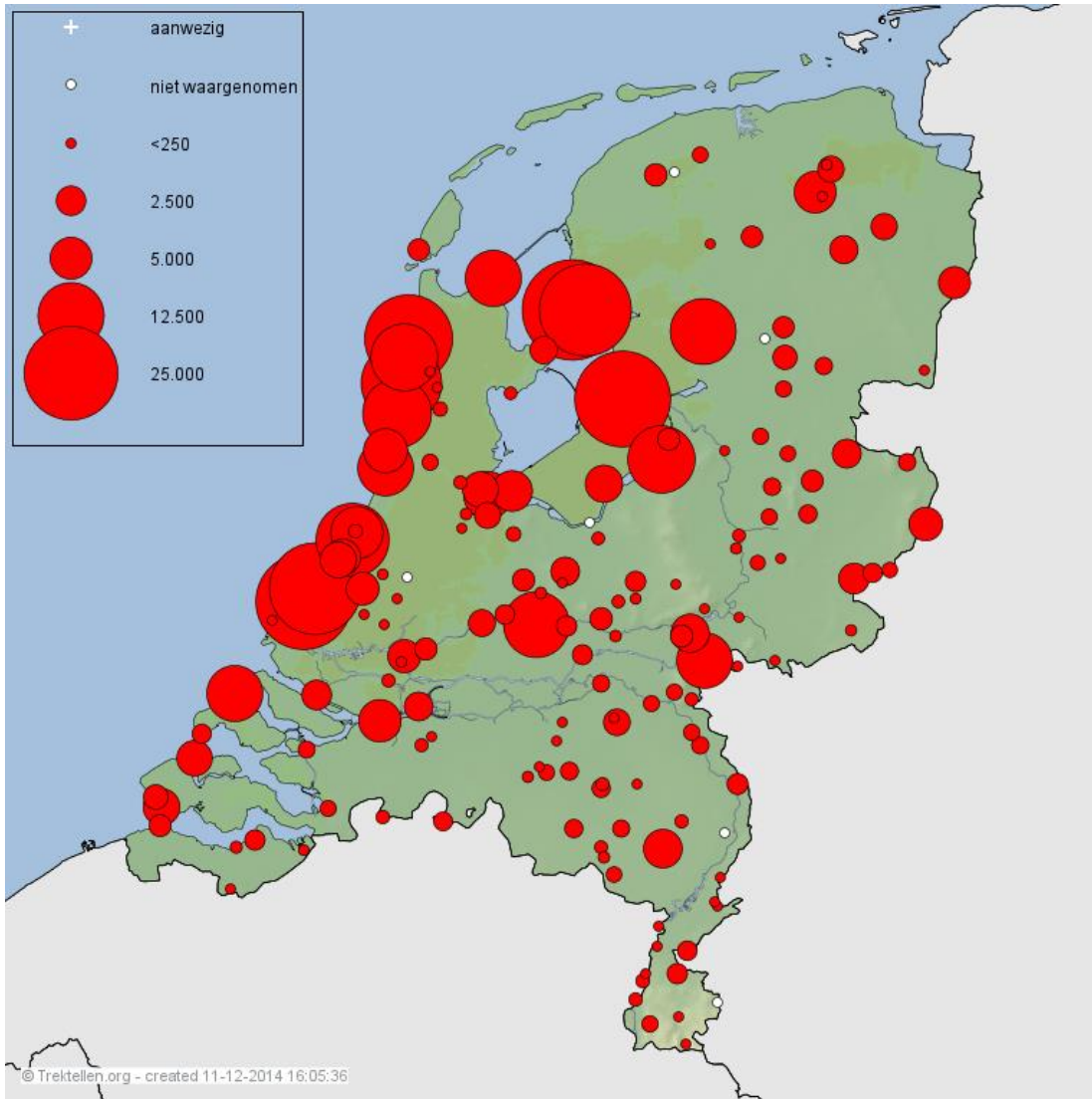

Fig. 6. Verspreiding van Spreeuw in Nederland op 4 oktober 2014. Aantal getelde vogels per telpost.

Toptelpost was Laaxum, aan de Friese IJsselmeerkust, waar 26.795 Spreeuwen werden genoteerd (gemiddeld 6.699 per uur; over 4 uur), gevolgd door Ketelbrug/Kamperhoek met 24.393 vogels (3.705/uur; 6:35 uur).

Enkele telposten scoorden verder nog meer dan 20.000 Spreeuwen: bijvoorbeeld Monster (24.410; 2.425/uur; 5:45 uur), De Vulkaan (22.386; 1.827/uur; 12:15 uur) en Mirnser Klif (22.600; 3.013/uur; 7:30 uur). Het is natuurlijk niet uitgesloten dat daarbij soms dezelfde groepen Spreeuwen zijn geteld.

Overigens piekt de Spreeuwentrek doorgaans pas eind oktober/begin november, wanneer soms werkelijk enorme aantallen waargenomen kunnen worden. Ook in 2014 was dat het geval met een topdag van 912.451 vogels op 26 oktober, gevolgd door twee dagen met nog resp. 502.219 en 472.998 Spreeuwen (www.trektellen.nl). Verder was alleen de Euro Birdwatch een piekmoment, en dus al vroeg in het seizoen. Dat heeft ongetwijfeld met de ideale trekomstandigheden te maken, maar vooral met het feit dat sommige telposten leeglopende slaappleaatsen telden. Dat doet er natuurlijk niet aan af dat de birdwatch een topdag was.

Naar schatting vlogen in de periode 1976-1991 per najaar trouwens zo'n 26-34 miljoen Spreeuwen (zichtbaar) over ons land, terwijl Spreeuwen ook 's nachts trekken (LWVT 2002)! Waarschijnlijk zullen die aantallen nu wel lager liggen, gezien de achteruitgang van de soort in West- en Noord-Europa (al lijken de Oost-Europese populaties, waar een deel van 'onze' doortrekkende Spreeuwen vandaan komen, nog stabiel te zijn).

8. De birdwatch in overig Europa

Deze editie deden 37 BirdLife-partners (in evenzoveel landen) mee aan de Euro Birdwatch. Het gaat (naast Nederland) o.a. om:

Armenië, Azerbeïdjan, België, Bosnië-Herzegovina, Bulgarije, Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk, Gibraltar, Griekenland, Hongarije, Italië, Kazachstan, Kroatië, Letland, Litouwen, Luxemburg, Macedonië, Malta, Montenegro, Noorwegen, Oekraïne, Oezbekistan, Oostenrijk, Polen, Portugal, Roemenië, Servië, Slowakije, Slovenië, Tsjechië, Turkije, Wit-Rusland, Zweden & Zwitserland.

Van 33 landen weten we het totaal aantal vogels dat is geteld, en hier werden totaal 2.904.511 vogels geteld, waarvan er in ons land dus verreweg de meeste werden geteld. Sterker nog, jullie telden bijna de helft van het Europese totaal!

In totaal deden ruim 23.000 vogelaars mee, verspreid over 851 tellingen/activiteiten. Het land met de meeste tellingen of andere activiteiten was ons eigen land (net als in 2013). In Zwitserland waren de meeste mensen op pad, namelijk 5.334. Ter vergelijking; naar schatting waren in Nederland zo'n 2.000 vogelaars en andere belangstellenden actief.

Het totaal aantal soorten voor de Europa is helaas niet te geven, maar **bijzonderheden** waren o.a.: Kuifaalscholver (Roemenië), 1.213 Dwergaalscholvers (Kroatië), Izabeltapuit en Brilzee-eend (Noorwegen), vier Witbandzeearenden (Oezbekistan), Bastaardarend en Bladkoning (Hongarije), Terekruiter, Breedbekstrandloper & Kleine Vliegenvanger (Italië) en een Grote Franjepoot en een Koereiger in Zweden.

9. Persaandacht

De birdwatch doet het altijd goed bij de pers. Deze jaargang was daarop geen uitzondering. Onze persvoorlichters werden dus weer keer vaak gebeld door regionale kranten en radio- en televisieomroepen die vroegen om lokale contactpersonen. Zoals altijd hebben de deelnemende vogelwerkgroepen een conceptpersbericht gekregen dat ze naar eigen bevinden konden aanpassen en rondsturen.

Dit evenement is dan ook een uitstekende manier om aandacht te vragen voor vogelbescherming (met een kleine 'v') in het algemeen en vogeltrek in het bijzonder. Ook blijkt het steeds weer een goede gelegenheid voor een vogelwerkgroep te zijn om zich (weer) eens op de kaart te zetten en publiciteit te genereren voor de eigen activiteiten. Zeker 25 vogelwerkgroepen hebben op hun eigen website aandacht geschonken en minimaal 45 regionale nieuws-sites plaatsten een item over de birdwatch.

Ook was er landelijke persaandacht van bijvoorbeeld Algemeen Dagblad, Roots, De Telegraaf, Trouw, NU.nl, Hart van Nederland, Teletekst, RTL Radio en NOS Radio.

10. Bronnen

Bijlsma, R.G., Hustings, F. & Camphuysen, C.J. 2001. Algemene en schaarse vogels van Nederland. Avifauna van Nederland 2. Haarlem/Utrecht.

Buurma, L. S. & Kluiters, J. 1991. 183 x 12 uur Vogeltrek in Nederland: een verslag en een poging tot evaluatie van de Nationale Vogeltrekdag op zondag 8 oktober 1989. Rapport, Vogelbescherming Nederland, Zeist.

Huigen, P. & Lensink, R. 2000. Vogeltrek in Weer en wind: World Birdwatch 1999. Vogelbescherming Nederland, Zeist.

LWVT & SOVON. 2002. Vogeltrek over Nederland. Haarlem.

Ottens, G. 2004. Tellen van Schier tot Cadzand. Verslag van de World Birdwatch in Nederland op 2 oktober 2004.

Ottens, G. 2006. Alle vogels verzamelen! Verslag van de Euro Birdwatch in Nederland op 1 oktober 2005. Zeist.

Ottens, G. 2007. Vogelaars kijken met de wereld mee. Verslag van de World Birdwatch in Nederland op 7 oktober 2006. Zeist.

Ottens, G. 2008. Mistige morgen, schone dag. Verslag van de Euro Birdwatch in Nederland op 6 oktober 2007. Zeist.

Ottens, G. 2009. Vinken door het dak! Verslag van de World Birdwatch in Nederland op 4 oktober 2008. Zeist.

Ottens, G. 2010. Trekvogels door het lint. Verslag van de Euro Birdwatch in Nederland op 3 oktober 2009. Zeist.

Ottens, G. 2010. Na regen komt zonneschijn. Verslag van de Euro Birdwatch in Nederland op 2 oktober 2010. Zeist.

Ottens, G. & Troost, G. 2012. Zomer in oktober? Verslag van de Euro Birdwatch in Nederland op 2 oktober 2011. Zeist/Nijmegen.

Ottens, G. & Troost, G. 2013. Een typische herfst dag... Verslag van de Euro Birdwatch in Nederland op 6 oktober 2012. Zeist/Nijmegen.

Ottens, G. & Troost, G. 2014. Ganzenspektakel. Verslag van de Euro Birdwatch in Nederland op 5 oktober 2013. Zeist/Nijmegen.

Dankwoord

Allereerst willen we hierbij natuurlijk de vele honderden enthousiaste tellers (verenigd op onderstaande telposten) bedanken die op zaterdag 4 oktober 2014 mee hebben geholpen om van deze Euro BirdWatch (weer) een succes te maken:

Telposten, speciaal voor de Euro Birdwatch opgericht:

Aanzet Brouwersdam Ouddorp, Bolwerksweiden/Yperenplas, Crayelheide, De Duintjes, De Langakkers, De Matjens, De Putberg, De Wilck, Delta Schuitenbeek, Dilkensplas, Dommelbeemden, Driehuizen, Grote Veldweg, Grotelse Heide, Hildsven, Hoge Nesselolder, Huijgendijk, IJssel-uiteerwaarden Nijenbeek, Illikhoven, Itteren, Kemperhoeve, Labadiskebosk, Landje van Geijssel, Maasband, Maasoever Groeningen-Oeffelt, Maasoever Tegelen-Belfeld, Macharen, Maxima, Meerlebroek, Meers, Mosbulten, Onlanden Eelderdiep, Oude Vaart-Uffeltermade, Ransdalerveld, Rinus z'n Trap, Sluizencomplex Sambeek, Takkenhoogte, Terheijdense Binnenpolder, Venebuurt, Verkeerstoren RWS, Echteldsedijk Tiel, Vijlenerbos, Vogelkijkhut It Set, Waarden van Gravenbol, Waverhoek & Zomerdijk Drontermeer.

Vaste telposten aangesloten bij Trektellen.nl:

Aamsveen, Aan de Majoor (Koningsbosch), Aetsveldsche polder (Nigtevecht), Afsluitdijk (Den Oever), Amsterdam (binnenstad), AVL-terrein Eyselshoven, Azewijnse broek, Ballooerveld (Drenthe), Banisveld – Kampina, Beemsterweg Eldrik (Doesburg), Beijum (Groningen), Bergen aan Zee, Berkheide (Katwijk), Biezenburcht (Harderbroek), Boetelerveld (Raalte), Brandven (Kampina), Breskens, Breugelse Beemden (Nuenen), Brobbelbies-Noord & Brobbelbies-Zuid (tussen Uden en Oss), Buytenpark (Zoetermeer), Camperduin, Canisvliet Binnenpolder (Sas van Gent), Castelreesche Heide, Corversbos (Hilversum), Dal van Deelen (Hoenderloo), De Banjaard (Noord-Beveland), De Blauwe Kamer, De Bloedberg (Monster), De Bruuk, De Drieberg (Ede), De Gorzen (Ridderkerk), De Groenerein (Cadier en Keer), De Groote Peel, De Hamert, De Hoekse Sluis (Bergambacht), De Horde (Lopik), De Kampen (Gassel), De Kollenberg (Sittard), De Lemelerberg, Delta Schuitenbeek, De Nek (Schellinkhout), De Nolle (Vlissingen), De Puinhoop (Katwijk), De Scheeken (Liempde), De Vliet (Winterswijk), De Vulkaan (Den Haag), Diemerpark, Dordtse Biesbosch, Duurswouderheide (Bakkeveen), Dwingelderveld, Echtenerzand (Drenthe), Eltenberg, Engbertsdijksvenen, Geestmerambacht (Alkmaar), Harculo, Havelandsweg (Eibergen), Hazewater (Amersfoort), Heidestein (bij Zeist), 't Hellegat,

Het Middelveen, Rijssen, Het Oostermaet (bij Bathmen), Hollandscheveld, Hondsbroekse Pleij (Arnhem), Hooge Weide (Lochem), Hooijdonk (Breda), Hoorderslag-Paal 9 (Texel), IJmeerdijk (Almere), IJmuiden aan Zee, Jaap Deensgat, Jacobssteeg (De Bilt), Kardingebult (Groningen), Ketelbrug/Kamperhoek, Kinderdijk, Klein Valkenisse (Dishoek), Koekoeklaan (Asten-Heusden), Korendijkse Slikken, Korte Waarden (Elburg), Kruishaarsche Heide, Kwinteloijen (bij Veenendaal), Laaxum (ZW-Friesland), Langebosch (Wildervank), Langekampweg (Ede), Leeuwarderbos, Loozerheide (Weert), Lührs (Rotterdam-Noord), Maasband, Maasmond (Maasvlakte), Margarethapolder (Terneuzen), Mariapeel, Meijndel, Meinweg, Venhof-Melicker, Millingerwaard, Noordwijk, Oelemars (Losser), Oesterdam, Ottershagen (Lattrop), Parnassia, Paterswoldse Meer, Pettemer Zeewering, Polder Maltha, Pijnacker-Zuid, Redichemse waard (Culemborg), Ruimel (bij Sint-Michielsgestel), Schravenwildertpad (Waddinxveen), See hanne Mirnserklif, Siberië, Slikken van de Heen - Hollaerdijk West, Strabrechtse Heide, Treekerpunt (Utrecht), Uitkijkheuvel Bargerveen, Vecht bij Dalfsen, Veluwezoom, Vijfhoek Diemen, Vogelhut Saefthinghe, Vreeswijk (Nieuwegein), Vuurtoren de Ven – Enkhuizen, Warnsveld, Wekerom, Westenschouwen, Westzanerpolder (Noordzeekanaal), Wierdense Veld, Wijde Wormer, Zaans Rietveld (Alphen a/d Rijn), Zeegbos (Arnhem), Zuidpunt Hoekse Waard, Zuidveld (Sellingen) & Zweefvliegveld Maldens Vlak (voorheen Mulderskop).

Daarnaast waren de verschillende fotografen waarvan het werk is gebruikt onmisbaar bij het opleuken van dit verslag.

Bij Vogelbescherming Nederland, tenslotte, waren de volgende collega's uiterst behulpzaam om de organisatie weer vlekkeloos te laten verlopen: Marieke Dijksman, José van Doorn en Pien Eekhout.

Bedankt allemaal en tot volgend jaar!

Bijlage 1: Totalen per soort Euro BirdWatch 4 oktober 2014

Aalscholver	14.175	Grauwe Gans	25.309
Appelvink	208	Groene Specht	43
		Groenling	2.092
Baardmannetje	131	Groenpootruiter	37
Barmsijs	56	Grote Bonte Specht	167
Beflijster	68	Grote Canadese Gans	1.305
Bergeend	483	Grote Gele Kwikstaart	457
Bladkoning	7	Grote Jager	2
Blauwe Kiekendief	18	Grote Kruisbek	1
Blauwe Reiger	1.002	Grote Lijster	2.839
Boerenzwaluw	2.791	Grote Mantelmeeuw	200
Bok	7	Grote Pieper	12
Bontbekplevier	119	Grote Stern	167
Bonte Strandloper	320	Grote Zaagbek	9
Boomklever	48	Grote Zilverreiger	1.482
Boomkruiper	22	Grutto	1
Boomleeuwerik	934		
Boompieper	288	Halsbandparkiet	130
Boomvalk	27	Havik	78
Bosgors	1	Heggenus	1.018
Bosruiter	4	Holenduif	3.150
Bosuif	7	Houtduif	9.300
Brandgans	3.133	Houtsnip	5
Brilduiker	175	Huismus	314
Bruine Kiekendief	119	Huiszwaluw	25
Buidelmees	13		
Buizerd	2.178	IJsgors	22
		IJsvogel	56
Casarca	5	Indische gans	13
Cetti's Zanger	14		
Chileense Flamingo	1	Jan van Gent	26
Dodaars	144	Kanoetstrandloper	2
Drieteenstrandloper	12	Kauw	8.612
Duinpieper	6	Keep	1.238
Dwergmeeuw	7	Kemphaan	57
Dwergstern	1	Kievit	31.435
		Klapekster	14
Eider	9	Kleine Bonte Specht	8
Ekster	302	Kleine Jager	8
Europese kanarie	11	Kleine Karekiet	4
		Kleine Mantelmeeuw	1.356
Fazant	48	Kleine Plevier	1
Fitis	3	Kleine Rietgans	382
Fuut	414	Kleine Strandloper	6
		Kleine Zilverreiger	53
Gaai	859	Kluut	6
Geelgors	324	Kneu	20.709
Geelpootmeeuw	6	Knobbelzwaan	981
Gekraagde Roodstaart	3	Koekoek	1
Gele Kwikstaart	116	Kokmeeuw	27.875
Geoorde fuut	79	Kolgans	54.706
Goudhaantje	41	Koolmees	1.082
Goudplevier	4.340	Koperwiek	1.525
Goudvink	100	Kraanvogel	16
Graspieper	85.519	Krakeend	3.952

Kramsvogel	497	Smient	5.427
Krombekstrandloper	1	Sneeuwgors	3
Krooneend	3	Sperwer	782
Kruisbek	322	Spreeuw	491.645
Kuifeend	3.421	Stadsduif	14
Kuifmees	4	Staartmees	191
		Steenloper	39
Lepelaar	156	Steppekiekendief	2
		Stormmeeuw	3.101
Mandarijneend	3	Strandleeuwerik	1
Matkop	9		
Meerkoet	2.691	Tafeleend	2.145
Merel	1.759	Tapuit	117
Middelste Bonte Specht	1	Tjiftjaf	215
Middelste Jager	4	Toendrarietgans	2.348
Middelste Zaagbek	217	Toppereend	431
		Torenavk	455
Nijlgans	2.370	Tuinfluter	1
		Tureluur	122
Oeverloper	13	Turkse Tortel	108
Oeverpieper	69		
Oeverzwaluw	15	Veldleeuwerik	46.651
Ooievaar	79	Velduil	4
Ortolaan	2	Vink	383.301
		Visarend	31
Parelduiker	1	Visdief	47
Patrijs	12	Vuurgoudhaantje	28
Pestvogel	1		
Pijlstaart	372	Waterhoen	25
Pimpelmees	1.133	Waterpieper	18
Pontische Meeuw	1	Waterral	46
Porseleinhoen	1	Watersnip	1.786
Purperreiger	1	Wespendief	2
Putter	1.645	Wilde Eend	3.045
		Wilde Zwaan	24
Raaf	18	Winterkoning	57
Regenwulp	1	Wintertaling	1.152
Rietgors	3.493	Witgatje	42
Ringmus	3.868	Witte Kwikstaart	7.196
Rode Wouw	32	Wulp	3.386
Roek	632		
Roerdomp	2	Zanglijster	118.241
Roodborst	157	Zeearend	3
Roodborsttapuit	127	Zeekoet	13
Roodkeelduiker	31	Zilvermeeuw	1.638
Roodkeelpieper	13	Zilverplevier	105
Roodpootvalk	1	Zomertaling	3
Rosse Grutto	6	Zomertortel	2
Rotgans	1.809	Zwarte Kraai	1.617
Roze Spreeuw	1	Zwarte Mees	66
Ruigpootbuizerd	1	Zwarte Roodstaart	25
		Zwarte Ruiter	5
Scholekster	299	Zwarte Specht	9
Siberische Boompieper	4	Zwarte Stern	3
Sijs	3.622	Zwarte Zee-eend	223
Slechtvalk	78	Zwarte Zwaan	1
Slobeend	375	Zwartkop	78
Smelleken	14	Zwartkopmeeuw	4